

ΑΡΘΡΟ ΣΥΝΤΑΞΗΣ - EDITORIAL

Περιβαλλοντική Υγεία

Η υγεία του ανθρώπου, δηλαδή η κατάσταση πλήρους σωματικής, πνευματικής, ψυχικής και κοινωνικής ευεξίας του ατόμου, συνδέεται άμεσα με το περιβάλλον και την προστασία του. Η προστασία του περιβάλλοντος αποτελεί προστασία της υγείας, αλλά και αυτής της ίδιας της ζωής του ανθρώπου, η οποία επηρεάζεται σημαντικά από την περιβαλλοντική υποβάθμιση.

Κάθε ανθρώπινη δραστηριότητα ασκεί άμεση ή έμμεση επίδραση κυρίως στο φυσικό περιβάλλον. Η σχέση που συνδέει το περιβάλλον με την υγεία είναι στενή και πολύπλοκη. Σύμφωνα με τον Π.Ο.Υ. το 23% των θανάτων παγκοσμίως μπορούν να αποδοθούν σε περιβαλλοντικούς παράγοντες, ειδικότερα όσον αφορά τα παιδιά ηλικίας 0 - 14 ετών, το ποσοστό των θανάτων που αποδίδονται στο περιβάλλον είναι 34%¹.

Λόγω της αλματώδους οικονομικής και τεχνολογικής ανάπτυξης, που χαρακτηρίζει τη σύγχρονη εποχή, αυξάνεται συνεχώς η υποβάθμιση του περιβάλλοντος. Η υποβάθμιση αυτή του περιβάλλοντος έχει άμεση επίδραση στην ανθρώπινη υγεία με νεοφανείς κινδύνους και στην υποβάθμιση της ποιότητας ζωής των ανθρώπων ιδιαίτερα στα μεγάλα αστικά κέντρα. Η οικονομική ανάπτυξη αφορά επίσης βιομηχανοποίηση και αστικοποίηση. Η αστικοποίηση γενικά οδηγεί σε δημιουργία πλούτου και στις περισσότερες δυτικές κοινωνίες αντανακλά σε καλύτερη υγεία της πλειοψηφίας. Όμως, οι μεγάλοι πληθυσμοί που έρχονται να ζήσουν κοντά σε βιομηχανικές εγκαταστάσεις εκτίθενται συχνά σε μια ποικιλία σχετικών κινδύνων υγείας. Πάλι είναι οι φτωχότεροι και οι περισσότερο μειονεκτούντες που συνήθως ωθούνται από τις συνθήκες να ζουν σε αυτά τα ανθυγιεινά περιβάλλοντα. Αυτό επηρεάζει την υγεία τους και αυτή των παιδιών τους^{2,3}.

Αιτίες σημαντικών καταστροφών του φυσικού περιβάλλοντος αποτελούν η ανάλωση των πόρων, η συνεχής αύξηση των αποβλήτων, η αύξηση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, η αύξηση της κατανάλωσης ρυπογόνων μορφών ενέργειας, καθώς και η ρύπανση και οι ηχητικές οχλήσεις². Η σύνθετη, μακροχρόνια και αθροιστική έκθεση σε φυσικούς, βιολογικούς, κοινωνικούς και χημικούς παράγοντες στον αέρα, στο νερό, στο έδαφος, στα απόβλητα, στα διάφορα καταναλωτικά προϊόντα και στα κτίρια, μπορεί να έχει σημαντικές επιπτώσεις στην υγεία⁴.

Η ρύπανση και μόλυνση του περιβάλλοντος με βιολογικούς και χημικούς παράγοντες θα πρέπει αντιμετωπισθεί όχι μόνο για την παραγωγή φυσικής νόσου αλλά και για την πρόκληση κοινωνικών, οικονομικών και ψυχολογικών συνεπειών. Τα αποτελέσματα επιδημιολογικών ερευνών από το 1990 έχουν τεκμηριώσει την ύπαρξη βραχυχρόνιων και μακροχρόνιων επιδράσεων των σημερινών επιπέδων αιωρούμενων σωματιδίων και όζοντος στην υγεία. Σ' αυτές συμπεριλαμβάνεται η προσέλευση στα εξωτερικά ιατρεία, οι εισαγωγές σε νοσοκομεία, ο περιορισμός δραστηριότητας, η αύξηση της κατανάλωσης φαρμάκων, η μειωμένη αναπνευστική ικανότητα, οι υποκλινικές επιδράσεις, η πρόωπη θνησιμότητα, και η μείωση του προσδόκιμου επιβίωσης³⁻⁵.

Ζητήματα όπως η καταστροφή της στιβάδας του όζοντος, η όξινη βροχή και η αύξηση της θερμοκρασίας αυξάνουν τη δημόσια ανησυχία ζητώντας άμεσα μέτρα. Η αύξηση της θερμοκρασίας παγκόσμια θα έχει επίσης δυνητικά ανεπιθύμητα αποτελέσματα στη γεωργία, που μπορεί να επιδεινώσουν τα ήδη οξυμένα προβλήματα διατροφής πολλών αναπτυσσόμενων χωρών προκαλώντας υποβάθμιση της υγείας του παγκόσμιου πληθυσμού³.

Η πρόληψη των υδατογενών νοσημάτων εναπόκειται στην κάθαρση και στην προστασία των παροχών. Η χημική μόλυνση του νερού μπορεί να προκύψει από την εκροή αποβλήτων από τα εργοστάσια στα ποτάμια και στα ρεύματα και επίσης από τη χρήση εντομοκτόνων και λιπασμάτων από τους αγρότες στις περιοχές διανομής του νερού. Η εκροή νιτρωδών, λιπασμάτων και εντομοκτόνων από την υπαίθρια γη είναι ένα πρόβλημα το οποίο χρειάζεται άμεση και αποτελεσματική δράση. Η προστασία του νερού έχει επιτευχθεί διαμέσου της νομοθεσίας που προλαμβάνει τα άτομα και τις εταιρείες από το να μολύνουν τις πηγές του νερού διαμέσου της απόρριψης των βιομηχανικών αποβλήτων^{3,5}.

Η παροχή μιας αποτελεσματικής αποχέτευσης και συστήματος απομάκρυνσης των αποβλήτων ήταν πιθανόν το πιο σημαντικό μέτρο υγιεινής που ελήφθη τον 19ο αιώνα. Αν και σήμερα θεωρείται δεδομένη, παραμένει κεντρική για την προστασία της τροφής και των παροχών του νερού καθώς και για τη διατήρηση καθαρού και ασφαλούς περιβάλλοντος³.

Επιπρόσθετα υπάρχει πάντα, ο δυνητικός κίνδυνος για το κοινό από πυρηνικό πόλεμο, τεχνολογικά, βιομηχανικά και στρατιωτικά ατυχήματα.

Πληροφορίες σχετικά με την ιονίζουσα ακτινοβολία προέρχονται από εξαιρετικά γεγονότα όπως παρακολουθώντας τους πληθυσμούς που εκτέθηκαν, στη Χιροσίμα, στο Ναγκασάκι και στο Τσέρνομπιλ, ή από ανθρώπους με επαγγελματική έκθεση. Τα άτομα μπορεί να εκτίθενται σε πολύ διαφορετικά επίπεδα ακτινοβολίας. Ορισμένες επαγγελματικές ομάδες όπως οι εργάτες ορυχείων, οι εργαζόμενοι στην πυρηνική βιομηχανία, οι νοσηλευτές, οι ακτινολόγοι και οι ακτινοθεραπευτές μπορεί να εκτίθενται σε πολύ υψηλότερα ποσά ιονίζουσας ακτινοβολίας σε σχέση με τον γενικό πληθυσμό. Τα οξέα αποτελέσματα της έκθεσης σε υψηλές δόσεις ακτινοβολίας περιλαμβάνουν εγκαύματα ακτινοβολίας, ασθένειες εκ της ακτινοβολίας και θάνατο. Τα μακροπρόθεσμα αποτελέσματα που ακολουθούν έκθεση σε υψηλές δόσεις περιλαμβάνουν καρκίνο (συμπεριλαμβανομένου του καρκίνου των πνευμόνων, των οστών, του θυρεοειδούς και του μαστού), καθώς και λευχαιμία, λέμφωμα non Hodgkin, και συγγενείς ανωμαλίες^{3,5}.

Οι ανεπιθύμητες ενέργειες στην υγεία εξαιτίας των περιβαλλοντικών αλλαγών μπορεί να είναι οξείες ή χρόνιες. Τα μακροπρόθεσμα αποτελέσματα των ανεπιθύμητων περιβαλλοντικών επιδράσεων είναι συνήθως άγνωστα κατά την περίοδο της έκθεσης.

Έτσι αν και οι λειτουργοί υγείας ανησυχούν ακόμη για τους βιολογικούς, τους χημικούς παράγοντες, την υπεριώδη και την ιονίζουσα ακτινοβολία, ο θόρυβος, για παράδειγμα, που προκαλεί κοινωνική δυσφορία και ψυχολογική ένταση είναι επίσης αυξημένης σημασίας³.

Κοινωνικοοικονομικές δυσμενείς δράσεις που καταστρέφουν το κοινωνικό ιστό οδηγούν σε απρόσμενη ανακατανομή της δημοπαθολογικής κλίμακας και ανατροπή στο σύστημα υγείας και ασφάλισης.

Υπάρχει αυξημένη δημόσια ανησυχία για το αποτέλεσμα που μπορεί να έχουν οι περιβαλλοντικές αλλαγές στην υγεία του κοινού. Αυτό έχει οδηγήσει σε ανανεωμένο ενδιαφέρον για τις πραγματικές και τις δυνητικές απειλές και από τις βιομηχανικές διαδικασίες και από τις πιέσεις που προκύπτουν από την αστικοποίηση και την αύξηση του πληθυσμού³.

Η προστασία του περιβάλλοντος και ειδικότερα της Δημόσιας Υγείας, από την απειλή περιβαλλοντικών παραγόντων, εκτείνεται στα ίδια τα περιβαλλοντικά αγαθά και συνδέεται άμεσα με τη διασφάλιση των συνθηκών υγιεινής του φυσικού και κοινωνικού περιβάλλοντος. Με την ανάπτυξη εναρμονισμένων περιβαλλοντικών πληροφοριών και πληροφοριών για την υγεία, με την επαγρύπνηση για τις αλληλεπιδράσεις περιβάλλοντος και υγείας, με τη διασφάλιση της υγείας και της κοινωνικής υπόστασης του ανθρώπου ως ατόμου και ως μέλους του κοινωνικού συνόλου και την ενίσχυση των περιβαλλοντικών παραγόντων που επηρεάζουν θετικά την υγεία, επιτυγχάνεται υγεία για όλους^{2,4}.

Προκειμένου να αποφευχθεί η υποβάθμιση του περιβάλλοντος, να επιτευχθεί η ορθολογική του διαχείριση, να αποτραπεί η ρύπανση, να διατηρηθεί η οικολογική ισορροπία των φυσικών οικοσυστημάτων, να βελτιωθεί ή να αποκατασταθεί το περιβάλλον, είναι απαραίτητη η λήψη όλων των αναγκαίων προληπτικών μέτρων και η εφαρμογή στρατηγικών στην εκτέλεση έργων².

Στρατηγικές για τον έλεγχο και την πρόληψη των νοσημάτων που προκαλούνται από βλαπτικούς φυσικούς, χημικούς ή βιολογικούς παράγοντες βασίζονται παραδοσιακά σε δράσεις που απευθύνονται στην εξάλειψη αυτού του παράγοντα^{3,7}.

Μία στρατηγική για συμμετοχική προστασία και προαγωγή της υγείας θα πρέπει να οργανωθεί σε χώρους, όπως οι υγιείς πόλεις, τα υγιή σχολεία, οι χώροι εργασίας, τα νοσοκομεία, οι φυλακές, τα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα, τη 3η και τη 4η ηλικία κ.λπ. μέσω της ανάπτυξης μεθόδων επαγρύπνησης, επικοινωνίας, εκπαίδευσης και ενημέρωσης τους για τους πιθανούς κινδύνους⁴.

Σε ορισμένες συνθήκες απαιτείται μια αλλαγή της συμπεριφοράς του γενικού πληθυσμού, για παράδειγμα ενθαρρύνοντας τα άτομα να χρησιμοποιούν τη δημόσια συγκοινωνία για να μειώσουν τη μόλυνση του περιβάλλοντος από την κυκλοφορία των αυτοκινήτων^{3,7}.

Ο σχεδιασμός ενός εύλογου και αποτελεσματικού προγράμματος για την προστασία ή για τη μείωση των βλαπτικών επιδράσεων της περιβαλλοντικής υποβάθμισης απαιτεί τη σαφή κατανόηση της σχέσης μεταξύ του παράγοντα, του περιβάλλοντος και των ανθρώπων σε κάθε ιδιαίτερη περίπτωση³.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. WHO. Preventing Disease through Healthy Environments – Towards an estimate of the environmental burden of disease. Geneva 2006

2. Δημητροπούλου-Θεοδώρου Ε. Στοιχεία Δικαίου-Δημόσιας Υγιεινής. Εκδόσεις Σάκκουλα. Αθήνα 2008
3. Farmer R, Lawrenson R, Miller D. Lecture Notes Επιδημιολογίας & Δημόσιας Υγείας. 5th Edition, John Wiley and Sons Ltd, Επιστημονικές Εκδόσεις Παρισιάνος Α.Ε. 2010
4. Υπουργείο Υγείας & Κοινωνικής Αλληλεγγύης. Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τη Δημόσια Υγεία. Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Αντιμετώπιση των Περιβαλλοντικών Κινδύνων που Απειλούν την Υγεία 2008 – 2012. Αθήνα 2008
5. Gardiner K, Harrington M. Occupational Hygiene. Επιμέλεια Ελληνικής Έκδοσης Χαρίλαος Κουτής, Φωτούλα Π. Μπαμπάτσικου. Υγιεινή της Εργασίας. Επιστημονικές Εκδόσεις Παρισιάνος Α.Ε. 2009
6. Κρεμαστινού Τ. Δημόσια Υγεία Θεωρία, Πράξη, Πολιτικές. Εκδόσεις Τεχνόγραμμα, Αθήνα 2007
7. Edelman C.L, Mandle C.L. Health Promotion throughout the Life Span. Επιμέλεια Ελληνικής Έκδοσης, Μπαμπάτσικου Φ, Πολυχρονόπουλος Ε, Κουτής Χ. Προαγωγή της Υγείας σε όλο το Εύρος της Ζωής. Επιστημονικές Εκδόσεις Παρισιάνος. Αθήνα 2009

Μπαμπάτσικου Φωτούλα,

Επίκουρος καθηγήτρια Νοσηλευτικής